

ח תשובה הנקבין
סימן רו ט שם י שם
במרא סיו כ הדי
ששם בדי סג
בעקרא הקין (א) ב
ריסוק

הלכות שבת סימן שפב

502 באר הגולה

מקדש: יא (לב) יאכל מאשנתו (לג) * או משכירו ולקטו שוכרים (לד) אף-על-פי שהוא מוחה (ושכירו לה) של שכירו ולקטו של בעל-הבית הוא משכיר בעל-הבית בעצמו (ריכ"ש סימן תכ"ו): יב * אם אינו רוצה להשכיר, יתקרב לו (לו) אחד מבני התצר עד שישאל לו רשותו שיהא לו רשות (לז) להניח בו שום דבר, (לח) הנהגה לה משכירו ולקטו, (לט) יומשכיר שלא מדעת האינדיהודי. י"ג * אם יחד לו מקום בבית שמשאל לו, * כיון שאינו כשלוהו בכל (מא) אלא (מב) נותן ערובו ודיו: יג * אם יחד לו מקום בבית שמשאל לו, * כיון שאינו כשלוהו בכל הבית (מג) לא מהני: יד * שכרו משכירו ולקטו לזמן, (מד) אף-על-פי שסלקו ה"ח הזמן מהיות שכירו ולקטו, (מה) מתרים עד תם הזמן. אבל אם שכרו ממנו סתם, (מו) כיון שסלקו נתבטל השכירות:

באר היטב

באחד מהדרכים שנקרא נקבה בהם, מ"א: (ם) לא מהני, ונראה כשאין לאיור יהודי רשות להשתמש במקום השקלא, אבל אם יש לאינו יהודי רשות להשתמש שם ה"ח פשוטו, כ"ח, מ"א:

משנה ברורה

אין יכולין לתן שכירותו לרשותו (לג) להניחו לפניו על השלחן ונאסרו עבדים שהיה נגיל עד כה להשכיר לו רשותו ולומר לו יתיר לך שכירותך בעד רשותך, שיהא לנו רשות לטלטל בחצרך לשנה כמ"ו מלפנים. (לג) ואף-על-גב דלגבי ערוב איכא מאן דאמר בסוף סימן שס"ו, דבערוב אם נגיל לערב ואינו רוצה עכשיו, באין ונוטלין ממנו בעל-הבית? (לז) הכא שאני, דאין מדמין עבדים לישראל לענין פקיה בדבר-מצוה: יא (לב) אכל מאשנתו. והוא הדין (לכ) מאחד מבני-ביתו: (לג) או משכירו. ולקטו. פרוש (לז) "שכיר", לעבודת כל השנה. "לקטו", לימות הקציר: (לד) אף-על-פי שהוא מוחה. כיון (לז) דמערך הדין אין דירתו אוסרת, אלא פדי שלא ילמד ממעשיו, הקלו בה להיות אפילו שכירו נחשב לענין זה כבעל-הבית. וכתב הגר"א בבאורי, דנהו רק לדעה הראשונה שפסקין שט, אבל לדעת יש אומרים שם, גם באשנתו אינו יכול לשכר ממנה. (לח) אם הפעל מוחה בה פרוש שלא משכיר: (לה) של שכירו ולקטו. והנה (לט) פשוט לו להשכיר רשות לקחת שכירו. שיהיה לו רשות להשתמש בכל הבית: (לז) דאז תרי לה שכירו פס"ח כאלו היה שכיר של בעל-הבית: יב (לו) אחד מבני התצר. הוא הדין (מ) אפילו שלא מבני התצר, ואורחא דמלתא נקט: (לז) להניח בו שום דבר. וקונה אותו המקום. (מא) במה שהניח בו שום תפוסה. בערב-שבת, (מב) ולדעת הרבה פוסקים משהני אף-על-פי שסלקו אחר-כך משם, כיון שפיר קנה אותו המקום להניח בו שכיירות. (לח) דהנהגה לה וכו'. כיון שיש לו שותף עמו ברשותו. (לט) ומשכיר וכו'. אבל בלא שכירות לא יועיל, (נג) דלא צריך הישגאל העומד במקומו ממנו, ולא דמי להמשה שרונים בתצר, המבאר בסעיף ט השכירות אחר מהן די לכלם: שאני בהם, שאותו האחר על-כל-פנים שכר מהעבדים, מה שאין כן ה"ח שיהיה רק שאלתו רק שיהיה עומד במקומו להשכיר משכירו ולקטו וכאחד מבני-ביתו: (מ) שאינו צריך להשכיר. סבירא לה לדעה זו (מד) דלא צריך שיהיה עומד בשכירות ממנו, ומה שאלתו מועיל בעד פלם כמ"ו כההיא דסעיף ט"ז לענין שכירות, ועל-כן די במה שנותן בערוב עם שאר בני התצר: (מא) אלא וכו'. ולכתחלה (מב) נכון לחש לסבא הראשונה: (מב) נותן ערובו ודיו. לכאורה משמע דלא צריך לערב אלא כשהוא מבני התצר, וכמו שמצינו במחבר, אבל פחדושי הרשב"א משמע דאפילו אינו דר בתצר הצריכותו חכמים לתן חלק בערוב. משום דהי בית של עכו"ם, דחשבינן לה כאלו דר שם: יג (מג) לא מהני. והאחרונים (מו) הסכימו לדין, דהא ה"ח מהני יחד מקום הנהגה דאין כשאלו לו רשות להשתמש באותו מקום שיהיה לו כללית וגם אינו יכול לסלקו, ואם-כן ה"ח לא ה"ח כשלוהו כיון שאין לו שותף עמו, אבל כשלוהו לו רשות להשתמש במקום שיהיה לו או שיש לו רשות לסלק את הישראל, א"כ י"ח לו שותף עמו כשלוהו: יד (מד) אף-על-פי שסלקו ה"ח הזמן, הטעם, דחשבינן אותו השכירות כאלו שכרו מבעל-הבית, כיון שחשבו כאלו עשה ברשותו: (מה) מתרים עד תם הזמן. והוא הדין לשמח השכיר ולקט, בן קטבו מ"א אדם ושאר אחרונים: (מו) כיון שסלקו נתבטל וכו'. דהרי בסתמא (מו) יכול לתור אחר שבת ראשונה מתי שירצה, וכמו שכתבנו בסעיף ו, ולכ"ה אין כח בשכירות כנה רק כל-זמן שהוא שכיר ולא אחר-כך:

שער הציון

(לז) וכוונתו, דאם היה מקבל פני השכירות כדור ה"ח לא רצו, ומהלכה נכונה, כדפי: (לג) עין בהגמ"א ובמאמר הרד"ק, ודק: (לד) ה"ח. והחופש-שבת ובעצירת-אלמנים כתבו דלא כ"י א"י אפשר שיועיל בעל-הבית בזה, דכל עקר תקנת השכירות היה פדי שלא ידור עמו ומשום דעבדים לא מוסי, ואם מהני בעל-הבית מה ודעילו חכמים בתקנתו: (לה) חופש ס"ה עמוד ב' בהור המהחיל "דלא": (לו) רש"י. והוא הדין שאר מלכותו (רמב"ם): (לז) אחרונים. ולא העפיקו דברי ה"ח שמתקן בין אשה לשכיר ולקטו, משום דאחרונים החזיקו בדעת השלחן-ערוך, עין ט"ז ותוספת-שבת והגד"ו בעצירת אלמנים: (לח) והיה דטורקוזא [או דלחמן בר רוספק] שלא רצה להשכיר ואפילו כ"י האמר הגמרא דשוכרין מאשנתו, מהני שלא מקה על-כל-פנים בדיקא: (לט) מ"א דאם בשם בית-יוסף סוף סימן שצ"א: (מ) בלש ותייבא: (מא) מ"א דאם ותייבא: (מב) עין בית-יוסף ואלה רבה ושי"א: (מג) בית-יוסף וליבש: (מד) בית-יוסף: (מה) אלה רבה ותייבא ושלחן-עצ"ש ותייבא. ודע, דאם אינו מבני התצר, לסבא הראשונה משמע כלבש דצריך שכיירות וגם ערוב, דחש לפרוש הש"ח המבאר בבית-יוסף בדעת הרמב"ם, אבל במאמר-מדרכי מספק בזה ומצד דאין צריך לערב, ובאמת פירוש הראשון שכתבתי-יוסף עקר בדברי הרמב"ם, וכן מוכח בחדושי תש"א לסבא וז, וכן פירוש הגמרא ונאון-עקב, עין שם: (מו) בית-יוסף רבה ותוספת-שבת והגר"א, ודלא בבית-יוסף: (מז) ואלו לפי מה שפרשנו שם בסעיף ו בדברי הרמ"א דאפילו בסתמא אי אפשר לתור אלא-אם-כן נחזיר הדמים, אפשר כנה גם הרמ"א מודה, דלא שכן הסבא שכתבנו שם במשנה ברורה סעיף-קטן כה אלא כל-זמן שהשכיר בתקפו, אבל לא יניקא דלא נתרצה לתן לו הדמים אלא-אם-כן יהיה השכירות קים אפילו אחר סליקו או אחר מיתו, וגם דלא כ"י הרבה חולקין על הרמ"א שם, כמו שכתבנו שם במשנה ברורה:

הלכות שבת סימן שפב

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק לא]

לענין כפייה בדיבור מן הדיבור.

אחר בחצר יתכן שמוחר לשכור מהם. [ולענין שכירות מהמשלה או מהצבא או מראש העיר בזמנינו, יתבאר לקמן סי' שצא ט"ק יח, וראה מה שכתבנו בביה"ל (כאן ד"ה או), ובהמשך הסימן].

[משנ"ב ס"ק לד]

אף-על-פי שיהא מוקף.

58 ואף לפי מה שביארו האחרונים [הובאו בשע"צ ס"ק לד] בטעם שאי אפשר לערב בעל כורחו, משום שעיקר תקנת השכירות הייתה כדי שלא ידור עמו ומשום שהנכרי אינו רוצה להשכיר, ואם יהיה אפשר לשכור ממנו בעל כורחו מה הועיל חכמים בתקנתם, מ"מ מועיל לשכור מאשתו ומשכירו ולקטנו בעל כורחו. ובטעם הדבר כתב השו"ע הרב (סי' ד), שפעמים גב השכיר אינו נזכר להשכיר, ויצטרך הישראל לצאת משם, ולכן הקלו שדין השכיר כבעל הבית להשכיר במקומו.

[משנ"ב ס"ק שם]

אבל לדעת יש אומרים שם, גם באשתו אינו יכול לשכור מן הדיבור.

59 ובביה"ל לעיל (סי' שצז ט"א ד"ה ויש אומרים) כתב, שבין שהשו"ע הביא רעה ראשונה בסתם דעה שניה בשם יש אומרים, משמע שסובר לעיקר כדעה הראשונה שאשתו של אדם מערבת לו בעל כורחו אפילו באינו רגיל, ואם כן לדעת הגר"א שדימה דין עירוב בעל כורחו לשכירות בעל כורחו, העיקר כדעה הראשונה שהביא המשנ"ב שאפשר לשכור מאשתו בעל כורחו. אמנם בביה"ל שם כתב, שיתכן שיש להחמיר בדעה השניה שבאינו רגיל אין אשתו מערבת אלא שלא בידיעתו ולא בעל כורחו, ונשאר בצ"ע לדינא. ומ"מ לענין שכירות יתכן שאפשר לצרף את סתימת לשון הפוסקים שכתבו שאשה מערבת בעל כורחו, ולא תלו דין זה בדין עירוב.

[משנ"ב ס"ק לה]

פשי"ש לו להשכיר רשות לקחת שכיר⁶⁰ שיהיה לו רשות להשתמש בקל הפית⁶¹, דאז קרי לה שכיר⁶² גם-כן קאלו קנה שכיר של בעל-הבית⁶³.

60 ובמקומות ציבוריים כבתי הארחה ודומה, שהנהלת המקום שוכרת פועלים לנקות ולשרת את האורחים, כתב בספר חכמת הלב (פ"ו ט"ו) שהפועלים נחשבים לשכירים ולקטים של האורחים ואפשר לשכור מהם, כיון שיש לפועלים רשות להניח את כלי עבודתם בחדרי האורחים.

61 ובביאור הגר"א כתב, שיכולים לשכור משכירו של השכיר שיש לו רשות להניח כלים של אדונו.

62 ואף שבעל הבית והשכיר הראשון מחזים בו, כתב השו"ע הרב (סי' ד) שיכול להשכיר, בדין שכירו ולקטנו ששוכרים ממנו אף על פי שבעל הבית מוחה.

[ביה"ל ד"ה או]

שיהיה לו לשכירו ולקטנו רשות להשתמש בבית⁶³ או בקצתו⁶⁴.

63 וכן כתב החזו"א (א"ח סי' פב ס"ק ט ו-לד) שדוקא כששכיר המשך בעמוד הבא

[משנ"ב ס"ק לב]

אבל מאשתו.

53 ואם שכרו מבעל הבית חזור בו, ואשתו אומרת שתהיה השכירות קיימת, כתב החזו"א (א"ח סי' צט ס"ק יא) שנחשב לשכירות בעל כורחו ואינו מועיל, אלא צריך לשכור מחדש מאשתו, ותקבל את הכסף לידה.

[משנ"ב ס"ק לג]

או משכירו⁵⁴ ולקטנו⁵⁵.

54 ואף שהוא ישראל, כתב העצי אלמגוים (ס"ק ט) ששוכרים ממנו בפחות משעה פרוטה, משום שנחשב כאילו שוכרים מבעל הבית הנכרי, והחזו"א (א"ח סי' פב ס"ק ט ד"ה כששוכרין) כתב, שכששוכרים משכיר ולקט צריך לשכור דוקא בכסף אף שאין כאן חלות שכירות כלל, ונשאר בצ"ע בזה.

55 וכן אם הם גרים באותה חצר, אלא שבעל הבית ייחד להם בית מסוים לדור בו, אי אפשר לשכור מהם, וראה בביה"ל להלן (סי' ד"ד ד"ה ועדיין) שהאריך בזה.

[משנ"ב ס"ק שם]

שכיר, לעבודתו כל השנה⁵⁶, 'לקטנו' לימות הקציר⁵⁷.

56 ואף בשיירה שהנחה בבקעה שאינה שלה, ונכרי נמצא עמהם, כתב החזו"א (א"ח סי' פב ס"ק לג) שאפשר לשכור משכירו ולקטנו של הנכרי, ואף על פי שאין הנכרי בעלים לענין קנין, נחשב הוא בעלים לענין דירה, ודי לשכור ממנו אף ששום חלות קנין לא חלה על ידי זה.

57 ולענין שוטר העיר שהיה בזמנם, כתב החזו"א (שם ס"ק ט) שנהגו לשכור ממנו. ואין זה מטעם שכירות מהמשכיר, שהרי הקרקעות לא הופקעו מהיחידים למושלים, ואף השוטר אינו שלח לשכירות זו, אלא משום שהשוטר נחשב לשכיר ולקטנו של הנכרי, כיון שיש לו רשות בכל חצר לצורך הממשלה ולכנס שלא ברשות, ונמצא שהוא עצמו נחשב כשאל מקוב, ששוכרים ממנו.

הדוסף, שאפשר לשכור ממנו גם את רחובות העיר, כיון שיש לו רשות להשתמש שם בעצמו, וכן לעבד על העוברים לצורך [ולכן מועיל לשכור מהשוטר אפילו שיש שם נכרים רבים], אבל אי אפשר לשכור מסתם נכרי דהר ומשתמש ברחוב, משום שדין הנכרי הוא רק כשותף ויצטרך לשכור מכל הנכרים שמשתמשים שם. ולפי זה כתב שהשכירות תועיל רק לזמן שהשוטר על משמרתו, וכשיעבור ממשמרתו בטלה שכירותו, ונשאר בצ"ע. אמנם בס"ק לד כתב, שנוהגין להקל שמועילה גם לאחר שכבר עבר ממשמרתו.

ולענין שומרי החצר המופקדים מטעם הממשלה לצורך מילוי עניני החוקים המתחייבים לחצר ולחיים בה, כתב שם (ס"ק ט) שיתכן שהם נחשבים כשכירי ולקטנו של בעל החצר ואינם אוכרים, ואם יש נכרי

הלכות שבת סימן שפ

ביאורים ומוספים המשך

מקום אינו משום שעל ידי זה הוא נעשה שכירו ולקטו, אלא מדין שכירות, וכ"ל בשם הב"י, וזהו שכתב המשגיב שהטעם שמועיל מה שרק אחד מהם שאל מקום הוא כדין המבואר בסעיף ט שאחד מבני החצר יכול לשכור בשביל כולם, אולם שיטת החזו"א (הנ"ל) שהוא מדין שנעשה על ידי זה שכירו ולקטו, ולכן הוא יכול לערב גם את דירת הנכרי, ובגדר הדבר כתב רבינו יהונתן (עירובין יט, ב בדפי הרי"ף ד"ה נזיל), שעל ידי שהנכרי משאיל מקום לישראל נחשב שהישראל שכר את ביתו של הנכרי, ובכך נעשה הוא הבעלים על דירת הנכרי, ומתיר אותה בעירוב שעושה עם בני החצר. (נראה עוד בקהלות יעקב עירובין ס"י יט אות ז).

[משנ"ב ס"ק מא]

ולקבלה נכון לחש לשכר הראשונה⁶⁸.

68) עיצה מעשית להתיר את רשות הנכרי (או ישראל מחלל שבת בפרהסיא) שלא מדעתו, הביא בספר חכמת הלב (פ"ו בינת הלב לסי"ב) שאחד משכני הנכרי יפקיד אצלו מפתח, ויבקש ממנו שישמרו עבורו, שנמצא שהנכרי השאיל לישראל מקום בביתו לשמור את המפתח, ונעשה הישראל לשכירו ולקטו שיכול להשכיר (ולדעת ה"א לערב) את רשות הנכרי שלא מדעתו.

[משנ"ב ס"ק מב]

אלא פשהא מכני התצרי⁶⁹.

69) בספר בינת שמוחה (עמ' שט אות מוב) הקשה, שהלא לפי מה שנתבאר לעיל (ס"ק מ), מה שמועילה שאילת מקום לדעה זו הוא משום שחשוב כאילו שכר את הרשות בשביל כולם, ואם כן הלא מי שאינו מבני החצר אינו יכול לשכור את הרשות, ובחכמה מה שמועיל גם אם אינו רר כאן הוא משום שעל ידי ששאל את המקום נדון כאילו הוא דר שם, ומערב על דירה זו, ואם כן ודאי שצריך ליתן חלק בעירוב.

[משנ"ב שם]

דאפלו אינו דר פתצר הצריכהו תכמים לתן חלק פערוב⁷⁰.

70) משום שעל ידי שאילתו נחשב כאילו הוא הבעלים על דירת הנכרי, ולכן אף שאינו דר בחצר נחשב כאילו הוא דר שם, וכדעה זו הסיק החזו"א (א"ח ס"י פב ס"ק בת-כט).

[שו"ע סי"ג]

אם יחד לו מקום בפית שמשאיל לו⁷¹.

71) היינו כשייחד לו חדר שלב לעצמו, אבל אם ייחד לו מקום מסוים בחדר, ולבעל הבית יש רשות להשתמש בשאר החדר, כתב החזו"א (א"ח ס"י צ ס"ק לו) שאין זה נחשב ליחוד מקום.

[משנ"ב ס"ק מג]

לא מנהיג⁷².

72) בביאור הדברים כתב החזו"א (א"ח ס"י פב ס"ק ד), שמהות השכירות היא שגלל ידי שמתערב עם רשות הנכרי הפקיש חכמים את דירת הנכרי ועשו אותה כדיר של בחמה, ומטעם זה צריך המשך בעמוד הבא

ולקטו גרים בחצר זו, אבל אם הם גרים בחצר אחרת של אותו בעל הבית, אינם יכולים להשכיר חצר זו, וביאר בספר בינת שמוחה (עמ' רחצ), שאין כוונת החזו"א למגורים ממש אלא לזכות שימוש, ובגדר ההיתר ראה מה שכתבנו במשגיב לעיל ס"ק מג.

64) דין זה חור הבית"ל והביאו לקמן (סי"ד ד"ה ועירוב), אלא ששם גרס "יש לו רשות להשתמש בבית ובחצר אדוני, ומשמע שצריך רשות לבית ולחצר, ולא די ברשות לחצר בלבד, ובשו"ת נפש חיה (ס"י ל) הסתפק בזה, ונשאר בצ"ע (והשו"ע הרב ס"ד כתב שמועיל לשכור משכירו ולקטו, ובסוגריים הוסיף "שבביתו"). ומדברי החזו"א (שם ס"ק ט) משמע שגם אם שאל רשות להניח חפצים בחצר (ולא בבית) נחשב שכירו ולקטו, ויכול לערב או להשכיר את חלקו של הנכרי שלא יאסור על בני החצר (וראה בספר בינת שמוחה עמ' רכב). ומטעם זה כתב בקונטרס תקנת העירוב (ס"ה ה) בשם הגר"נ קרליץ, שבידיעבד יש סמך לשכור את דירות הנכרים מגובר העיר במקום שיש לעיריה מוני מים בבנינים, שהם בבעלות העיריה ומשמשים רק את גוברי העיריה לצורך נבייתם, וחפצים אלו אינם עומדים לשימוש הייחודי, ולפיכך נחשב בזה שיש למביר העיריה שימוש של הנחת חפצים בבנינים חב שכירים ולקטים של התושבים, וכיון שאפשר לשכור מראש העיר את כל החצרות, לא יאסרו הנכרים את הטלטול ברחובות.

[משנ"ב ס"ק לו]

קוקה אותו המקום⁶⁵ כמה שהיית בו שום תפקי⁶⁶.

65) דעת החזו"א (א"ח ס"י פב ס"ק לט) שאין צריך קנין, ודי במה שנותן לו רשות להניח שום חפץ, והקשה על דעת הב"י (ד"ה ומ"מ) שכתב שצריך קנין, שאם כן יצטרך לומר לו אלך חזק וקני, ולא משמע כן בלשון הגמרא (עירובין סד, א) 'לקריב ליה ולשאול מיניה דובתא, הוסיף, שהב"י לשיטתו שסובר שההיתר של שאילת מקום הוא מדין שכירות, ולכן צריך קנין, אבל לפי מה שהוכיח החזו"א (שם) שההיתר בזה הוא לא משום שמה שהרשה לו להניח חפצים חשוב שכירות רשות, אלא שעל ידי שאילת המקום נעשה כשכירו ולקטו והרשהו כדר עמו, ולפיכך יכול הוא להשכיר או לערב במקומו, אם כן נעשה שכיר גם בלי קנין.

66) ואם אינו מניח שם חפץ, כתב הב"י (ד"ה ומכל מקום) שמועיל, ובתנאי שיקנה את הקרקע באחת מהדרכים שקרקע נקנית בהם, וכן כתב המג"א (ס"ק ה), וכתב הח"י אד"ב (כלל עה נשמת אד"ב אות ה), שבידן שכתב הב"י שצריך לקנות בדרך שקונים קרקע היינו בכסף או בשטר או בחזקה, אם כן בשאילה שלא שייך לא כסף ולא שטר אפשר לקנות רק בחזקה, והיינו שיניח בה איזה דבר (במבואר בשו"ע ח"מ ס"י קצב ט"ט), ולדעת החזו"א (ובהערה הקדמת) לא מועיל כאן משום קנין, אלא צריך שיתן לו רשות להניח חפצים.

[משנ"ב ס"ק מ]

הוא הדין שאלה, וממילא שאלתו מועיל פער פלם פמו פתהיא פקעין ט⁶⁷.

67) מלשון המשגיב שדימה דין זה לטאמר בסעיף ט, רייך בספר בינת שמוחה (עמ' שט אות מוב) שלשיטה זו מה שמועילה שאילת

הלכות שבת סימן שפב

ביאורים ומוספים המשך

שהשאל לז, אך השכיר והלקיט יכול להשכיר או לערב את רשות בעל הבית, גם אם הוא משתמש יחד עם בעל הבית בכל הבית, ונשאר בצ"ע, ובספר בינת שמחה (עמ' רצט בהערה) פקפק בדיוק זה, ונטה לומר שגם החזו"א מודה שאם יכול להשתמש יחד עם הבעל הבית, נחשב לשכיר ולקיט גם אם בעל הבית אינו יכול לסלקו.

[משנ"ב ס"ק מה]

תפריס צד תם תוקן⁷⁵.

75) ואם הבעלים מינה שכיר או לקיט לזמן מוגבל, הסתפק בשו"ת מהר"ם שיק (סי' קפב) האם יכול השכיר והלקיט להשכיר לתקופה ממושכת יותר ממה שמיטתה, והחמיר בזה. והביא את דברי השו"ת חכם צבי (סי' ו'), שכתב שאם מות המלך הכל בטל ומבוטל גם אם הגזבר חי, אם לא שמינהו המלך החדש גם כן. והעיר, שמדבריו משמע שאם המלך החדש שב ומינהו לגזבר אין צורך לשכור מחדש, אלא השכירות הקודמת נמשכת, אפילו שהמינוי הראשון היה מוגבל רק לתקופת חייתו של המלך הראשון. וראה מה שהובא להלן (ס"ק מח) בשם החזו"א.

שדירי ישראל יהיו מבח דיורי הנכרי, אבל אם לשכירו ולקיטו יש חדר מיוחד ואין הנכרי יכול לסלקו לחדר אחר, נחשבת דירת השכיר והלקיט לדירה בפני עצמה שאינה מעורבת עם דירת הנכרי, ולכן אין עירובו או שכירותו מתירב.

[משנ"ב שם]

הינו דקא נשאין לו רשות להשתמש באיתו מקום שיחד לו קלל⁷⁶.

76) כן מבואר בפשטות לשון התוס' (עירובין סו, א ד"ה מערב) שכתבו: "דאם ייחד הנכרי לישראל שהוא שכיר ולקיט חדר אחד שלא יוכל הנכרי להשתמש בו, דהוי השתא הנכרי מוסלק מישראל, ואין יכול לסלק הישראל וכו'". ומבואר בדבריהם שכדי שיחשב יחד מקום צריך שהנכרי לא יוכל להשתמש שם, וגם שלא יוכל לסלק את הישראל.

[משנ"ב שם]

או ע"ש ל' רשות לסלק את הישן⁷⁷.

77) ובשונה הלכות (כ"ד) דייק מלשון החזו"א (או"ח סי' צ ס"ק לב) שבאופן שבעל הבית אינו יכול לסלק את שכירו ולקיטו מהמקום

